

KVALITATIV ANALYSE AF KØBENHAVNSKE UNGES FORHOLD TIL KONDOMER

INTRODUKTION

15 københavnske unge giver et kvalitativt indblik i unges forhold til kondomer, sex og kønssygdomme

Baggrund

Actant har på opdrag fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i Københavns Kommune lavet en kvalitativ analyse af københavnske unges forhold til det at bruge og ikke bruge kondom, når de har sex.

Baggrunden for analysen er, at man oplever et stigende antal tilfælde af klamydia og gonorré blandt unge i København. Forvaltningen ønsker derfor at blive klogere på, hvad der driver de unge til enten at bruge eller ikke at bruge kondom. Ønsket er at kunne bruge denne viden i tilrettelæggelsen af nye indsatser, som skal øge brugen af kondom blandt københavnske unge.

Datagrundlag

- Projektets viden er skabt gennem **15 individuelle og kvalitative telefoninterviews** med en varighed på ca. én time.
- I alt har **8 piger og 7 drenge i alderen 16-25 år** deltaget i undersøgelsen. De er rekrutteret af Københavns Kommune og samarbejdspartnere, og deltagerne har modtaget en biografbillet som tak for deres deltagelse.
- Alle deltagere i undersøgelsen bor i København og har forud for interviewet haft erfaring med at bruge eller ikke bruge kondom inden for de seneste 6 måneder. Alle deltagere definerer sig selv som heteroseksuelle.
- Telefoninterview som metode blev blandt andet valgt med den antagelse, at det ville være nemmere for deltagerne at tale åbent om et meget privat emne med telefonen som en anonymitetsskabende faktor. En anden antagelse var, at det ville være nemmere for deltagerne at betro sig til en interviewer af samme køn, hvorfor Actant har stillet med både en kvindelig og en mandlig interviewer. Disse antagelser har vist sig at holde stik – i hvert fald har alle 15 interviews været præget af åbenhed og ærlighed.
- At telefoninterviewsene har været kvalitative, betyder, at de har været gennemført semistrukturerede ud fra en spørgeramme med en række undersøgelsestemaer, men at der også er blevet spurgt ind til deltageres svar, og at Actant har været lydhøre overfor andre temaer, som deltagerne har bragt på banen undervejs i interviewene.

Sådan læser og bruger du rapporten

Rapportens opbygning

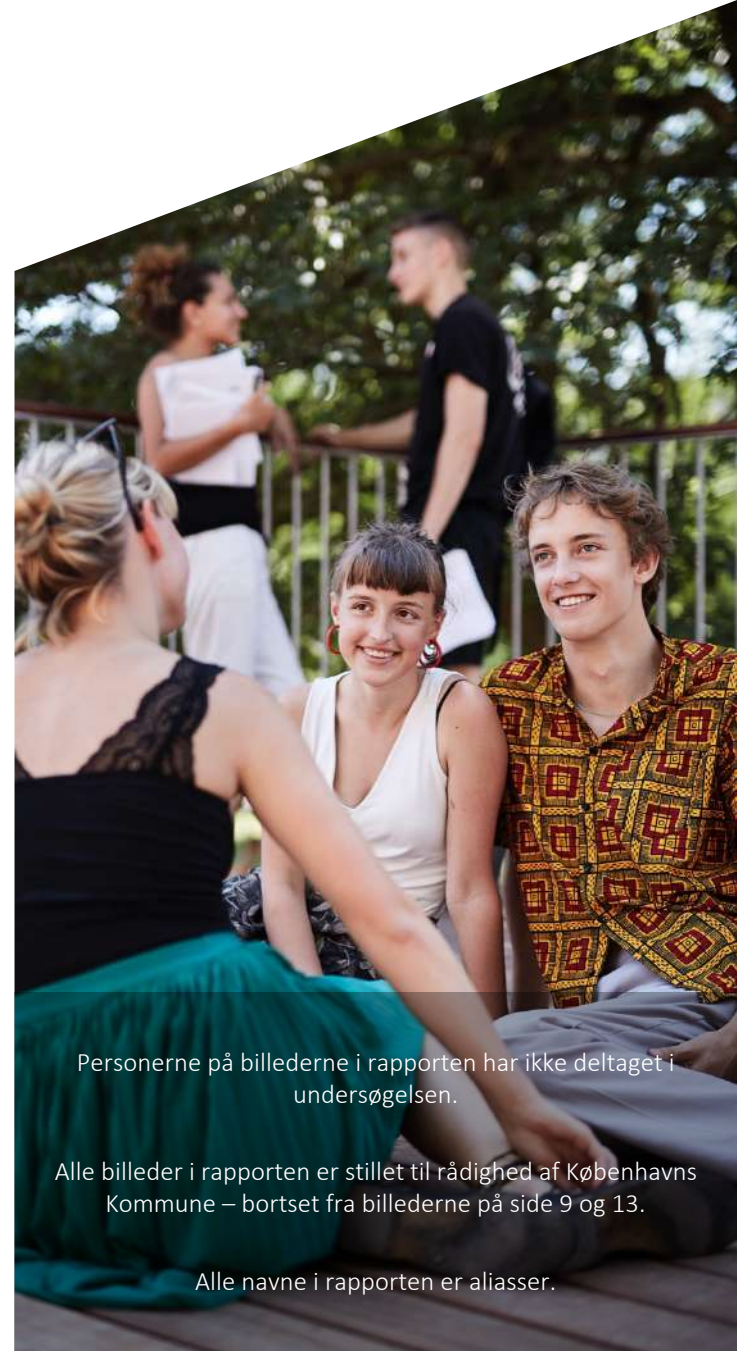
På de følgende sider finder du de hovedindsigter, som på baggrund af en analyse på tværs af interviewmaterialet, har stået som de mest centrale.

Det har vist sig, at der generelt set ikke er stor forskel på hovedindsigterne i forhold til om man er ung dreng eller pige. De kønsforskelle der er, er ofte nuancer, som vil stå angivet som et underpunkt under hovedindsigten.

Hovedindsigterne er placeret i nedenstående temaer, og indsigterne indeholder alle en sigende overskrift, en række underpunkter og udvalgte citater:

- Typer af kondombrugere (side 5-6)
- Kendskab til kønssygdomme (side 7)
- Risikoopfattelse og kondombrug (side 8-13)
- Årsager til ikke at bruge kondom (side 14-15)
- De mest inkarnerede kondombrugere (side 16)
- Beslutningen om at bruge kondom (side 17)
- Kondomet som produkt (side 18-19)
- Hvordan kondombrug kan øges (side 20-25)

Sidstnævnte tema er samtidig analysens bud på, hvad forvaltningen kan vælge at fokusere på, for at øge brugen af kondom blandt målgruppen. Buddene stammer både fra målgruppen selv og fra Actant.

Personerne på billederne i rapporten har ikke deltaget i undersøgelsen.

Alle billeder i rapporten er stillet til rådighed af Københavns Kommune – bortset fra billederne på side 9 og 13.

Alle navne i rapporten er aliasser.

TYPER AF KONDOMBRUGERE

Der tegner der sig et billede af fire hovedtyper i forhold til målgruppens brug af kondom

Alle deltagerne i undersøgelsen har erfaring med at bruge kondom og et ideal om at bruge det. For størstedelen af deltagerne sker det dog, at de undlader at bruge kondom, selvom de vurderer, at det ville være bedst.

Ud fra datamaterialet kan målgruppens adfærd mere generelt inddeles i fire hovedtyper i forhold til kondombrug. Det er hovedsagligt de deltagere, der kendetegnes som type 1 og 2, der af og til undlader kondomet. Herunder er hovedtyperne angivet i prioriteret rækkefølge, i forhold til hvor ofte de træder frem i datamaterialet.

TYPE 1: Sex med kondom hvis **partneren** foreslår det

- 7/15 af deltagerne initierer som regel ikke kondombrug selv. Derfor bruger de mest kondom, hvis deres sexpartner foreslår det.

TYPE 2: Sex med kondom afhænger af **risikoopfattelse**

- 6/15 af deltagerne initierer selv kondombrug, når de opfatter, at de er i risiko for kønssygdomme. Ofte bruger de kondom i starten af et forhold, og når de er sammen med en, de ikke kender.

TYPE 3: **Altid** sex med kondom

- To af deltagerne bruger altid kondom, og har fokus på at beskytte sig både mod graviditet og kønssygdomme.

TYPE 4: **Aldrig** sex med kondom

- 'Kondomnægteren' er en stereotypificeret idé om en dreng, der ikke vil bruge kondom. Blandt deltagerne er der dog ingen af denne type kondombruger. Men fem af de piger, der deltager i undersøgelsen, har oplevet, at en sexpartner ikke vil bruge kondom, eller har hørt om lignende situationer i medierne.
- Idéen om at en sexpartner kan modsætte sig kondombrug, har indflydelse på deltagernes adfærd. Pigerne kan være nervøse for at foreslå kondombrug, fordi de er usikre på, om det bliver modtaget positivt. Modsat peger datamaterialet på, at drengene ikke føler, at det er særlig 'drenget' at foreslå kondombrug, hvorfor de sommetider venter på, at pigen spørger om det.

TYPER AF KONDOMBRUGERE

”

Jeg er meget sådan, at jeg prædiker det med, at man skal huske kondomet, overfor mine veninder. Men man kan egentlig tænke, at det er vigtigt at bruge kondom nok så meget, og så alligevel ikke følge sine egne råd, når man er i situationen.

Caroline, 25 år.

Bruger kondom, når partneren foreslår det

”

Sidst jeg havde sex, sagde jeg sådan mere eller mindre, 'værsgo, her er et kondom'. Og så var der en lille smule brok. Sådan noget: 'Fuck, hvor nederen'. Men det var sagt i en positiv nok tone. Men alt andet lige blev jeg opmærksom på, at han synes det var nederen. Men jeg har det meget sådan - vi skal ikke knalde, hvis vi ikke bruger kondom.

Julie, 23 år.

Bruger altid kondom

”

Hvis jeg, eller pigen jeg er sammen med, har et kondom, vil jeg altid bruge det. Det ligger i baghovedet, at man kan få klamydia og fnat og generelt få seksygdomme. Det er ikke noget, jeg har lyst til at få. Men, hvis jeg har drukket alkohol, er det ikke altid, jeg siger stop og får kondomet på. Men så morgenen efter tænker jeg, at det var godt nok dumt.

Mikkel, 19 år.

Kondombrug afhænger af en risikoopfattelse

”

Jeg har altid den der skræk for, at fyren siger: 'Det vil jeg bare ikke', hvis jeg siger, at vi skal bruge kondom. Man har bare hørt i medierne, at sådan nogle bydrengene ikke vil kneppe en pige med kondom. Eller også vil de prøve at smugle det af, imens man har sex.

Cecilie, 20 år.

Kondombrug afhænger af en risikoopfattelse

Forholder sig til 'kondomnægteren'

KENDSKAB TIL KØNSSYGDOMME

Klamydia er den kønssygdom, som målgruppen kender klart bedst

Når vi beder deltagerne om, at nævne hvilke kønssygdomme, de umiddelbart tænker på, eller kender til, nævner 13/15 klamydia. 4/15 nævner gonorré, 4/15 nævner herpes og HIV og 1/15 enkelt nævner HPV, som hun selv har haft.

- Målgruppen ønsker at undgå kønssygdomme, og ved, at kondomer beskytter mod dem.
- 11/15 ser de kønssygdomme, der er i omløb blandt danske unge, som sygdomme, der nemt kan kureres. Her er det mest klamydia, de tænker på. Nogle ved dog ikke, at man kan have klamydia uden symptomer (se også 'Risikopfattelse og kondombrug').
- 4/15 nævner, at kønssygdomme er forbundet med noget, der er ulækkert og skamfuldt.
- Deltagerne vil ideelt set bruge kondomer i situationer, hvor de opfatter sig i risiko for at få kønssygdomme. Men 11/15 af de unge, har oplevet, at de afviger fra deres idealer i praksis.

”

Vi snakkede i vennekredsen lidt for sjov om, hvor let det er at tage en pille, hvis man får en kønssygdom. Så er man videre. Og så lader man være med at bruge kondom. En af drengene var testet 15 gange og var smittet fire gange. Men alligevel brugte han ikke kondom. Det var let bare lige at bestille tid, og så var man videre.

Mathias, 22 år

”

Jeg føler mig ikke i risiko for at få kønssygdomme, men 'better safe than sorry'. Jeg bruger jo bare kondomet for at være sikker, men det er ikke fordi, at jeg som sådan føler mig i risiko for det. ... Jeg fik klamydia, fordi jeg havde et engangsknald uden kondom. Bagefter har jeg altid haft et kondom på mig.

Magnus, 25 år

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

Målgruppen beskytter sig primært mod graviditet – kønssygdomme kommer i anden række

Pigerne anser graviditet, som det primære at beskytte sig imod.

- Pigerne er mere nervøse for at blive gravide end for at få kønssygdomme, da et barn er et stort ansvar, og en abort er et stort indgreb. Kønssygdomme ser de derimod som noget, der relativt let kan fjernes.

Blandt drengene tænker halvdelen mest på ikke at gøre pigen gravid. Den anden halvdel tænker primært på kønssygdomme.

- Dem, der tænker mest på kønssygdomme, antager, at p-piller, abort, fortrydelsespiller eller afbrudt samleje minimerer risikoen for graviditet.
- Dem, der mest tænker på graviditet, er bange for at få børn, uden at de ønsker det.

”

Første gang jeg havde sex brugte jeg kondom. Vi var meget sådan: ”Åh gud, hvad gør vi, jeg skal ikke blive gravid”. Og så blev det så, at vi brugte kondom. Det var det, vi tænkte, var bedst at bruge. Men det var ikke på grund af seksygdomme. Det var det med ikke at blive gravid.

Maria, 16 år

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

”

Jeg bruger kondom mest for at beskytte mig mod kønssygdomme. Det der med at få et barn, er ikke noget, der fylder så meget. Man kan jo få fortrydelsespiller og abort. Så det er ikke noget, jeg som sådan er nervøs for.

Rasmus, 21 år

”

Jeg tog ikke kønssygdomme seriøst, før jeg fik dem. Førhen var jeg på minipiller, og der tænkte jeg kun på graviditet. Men så gik jeg igennem det med at have kønssygdomme, og det er i hvert fald ikke sjovt. Så sidenhen har jeg været mere opmærksom på, at bruge kondom.

Emma, 16 år

”

Jeg er nok mere bange for at gøre nogen gravid, end jeg er, for at få en kønssygdom. Hvis man gør nogen gravid, er det noget, man er to parter om at håndtere. Og det er ikke mit eget valg, hvordan det skal håndteres, da der ikke er lovpligtig abort. Men med kønssygdomme er det jo bare mig, der tager til lægen.

Mikkel, 19 år

”

Jeg bruger primært prævention, for at beskytte mig mod graviditet. Og så bruger jeg nogen gange – desværre ikke altid – et kondom, når jeg er sammen med personer, som jeg ikke ved, har seksygdomme eller ej.

Camilla, 23 år

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

Målgruppen anser enten kønssygdomme, som noget de selv er i risiko for at få, eller som noget, der mest rammer andre

Lidt over halvdelen af deltagerne føler sig i risiko for at få kønssygdomme, hvis de har sex uden kondom uden for et fast parforhold.

- Denne gruppe antager, at klamydia er udbredt blandt unge i Danmark. Derfor føler de, at de bør bruge kondom, når de har sex med en partner uden for en monogam seksuel relation.
- Når denne gruppe har haft sex uden kondom, har de i baghovedet, at de kan have fået en kønssygdom.
- Gruppen anser klamydia som noget, de helst vil undgå. Men de tænker også, at det let kan opdages med en test hos lægen og hurtigt kan kureres med antibiotika. Derfor fører deres risikoopfattelse ikke altid til et tilvalg af kondom.
- I datamaterialet tegner der sig et billede af, at gruppen lader sig teste for kønssygdomme, når de har haft sex med en eller flere partnere uden at bruge kondom.

Lidt under halvdelen af deltagerne føler sig ikke i risiko for at få kønssygdomme. De tænker, at kønssygdomme er noget, der rammer unge med en risikopræget seksuel adfærd.

- Denne gruppe antager, at kønssygdomme er noget, der primært rammer andre. De forestiller sig, at det særligt er unge, der går meget i byen og har sex med mange, der har kønssygdomme.
- Disse unge ser kondombrug som noget, der hovedsagligt er nødvendigt, hvis de opfatter deres sexpartner som "løs på tråden", eller hvis de forestiller sig en prostitueret eller på anden vis risikopræget person.
- Denne gruppe vil gerne undgå at få kønssygdomme, fordi de fx forbinder det med dårlig hygiejne, og synes, at det er klamt eller ulækkert.
- I datamaterialet tegner der sig et billede af, at gruppen har få sexpartnere, og deres kondombrug er afgrænset til begyndelsen af deres seksuelle relationer. Når de føler, at de kender og kan stole på deres partner, fravælger de som oftest kondombrug.

Deltagere på tværs af grupperne antager, at der er visse steder, der er forbundet med forhøjet risiko, fx Roskilde festival eller når man er 'i byen'. Generelt steder, hvor man kan ende med at finde en fremmed, som man har sex med.

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

”

Jeg er en meget påpasselig pige. Jeg ville aldrig have sex med nogen, jeg ikke stolede på, og jeg har aldrig taget nogen med hjem fra byen. Jeg ville jo altid spørge om kondom og sygdom, selvom det er akavet at spørge.

Anna, 22 år
Føler sig ikke i risiko

”

Jeg tror i bund og grund, at de fleste synes, at kønssygdomme ikke er fede at have. Hvis jeg mødte en fremmed i byen, ville jeg sørge for at få fat i et kondom. For når man ikke kender hende, ved man jo ikke, om hun er hygiejnisk, har kønssygdomme eller hvor mange, hun har været sammen med. Om hun har en beskidt fisse. Sådant som lugter af fisk. Det er ulækkert. Så det er ikke kun på grund af kønssygdomme, jeg ville bruge kondom. Hygiejnen er næsten lige så stor en grund for mit vedkommende.

Emil, 25 år
Føler sig ikke i risiko

”

Jeg går ikke så meget og stresser de efterfølgende dage, hvis jeg har været sammen med en med kondom. Men når jeg ikke har brugt kondom, så er jeg virkelig bange for at blive gravid eller få en kønssygdom. Og så tænker jeg, at nu skal jeg op til lægen og blive tjekket for kønssygdomme.

Emma, 16 år
Føler sig i risiko

”

Der er to kvinder, jeg ser mere eller mindre fast. Den ene er på p-piller, hende bruger jeg ikke kondom med. Den anden er ikke, og der bruger vi kondom. Nogle gange kan jeg godt have det sådan, at det føles underligt at have sex uden kondom, når jeg ser flere samtidig. Fordi jeg bør jo bruge kondom.

Oliver, 25 år
Føler sig i risiko

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

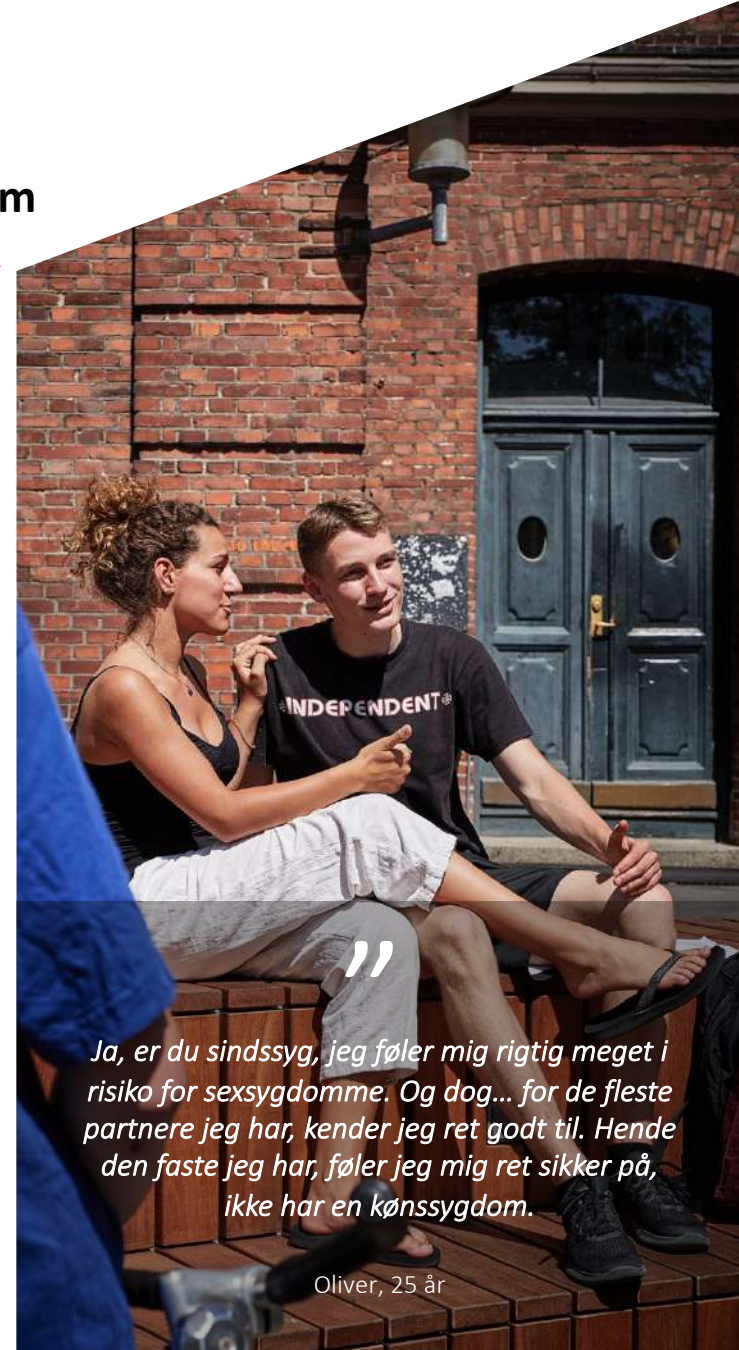
Når målgruppen kender deres sexpartnere, føler de sig mindre i risiko for at få kønssygdomme og undlader oftere at bruge kondom

Det mest bestemmende for, om man i målgruppen føler sig i risiko for at få kønssygdomme, er hvor godt, de unge kender deres sexpartner. Dette gør sig gældende for deltagerne uafhængigt af, hvorvidt de føler sig i risiko for kønssygdomme eller ej.

- Når deltagerne har sex med en de kender, antager de, at deres sexpartner ikke har nogen kønssygdomme. Drengene antager ofte, at pigen er på p-piller eller på anden vis beskyttet mod graviditet.
- Omvendt føler 12/15 af deltagerne sig netop mest i risiko for at få kønssygdomme, når de har sex med en, de ikke kender.
- De unge, der **føler sig i risiko** for at få kønssygdomme, tænker, at sexpartnere de kender, tager vare på egen og andres sundhed ved af og til at lade sig teste for kønssygdomme hos lægen. Derfor antager de, at sexpartnere de kender, ikke har sygdomme.
- Dem, der **ikke føler sig i risiko** for at få kønssygdomme, tænker, at sexpartnere de kender, ikke har kønssygdomme, fordi de ikke opfatter partnernes adfærd som risikopræget.

6/15 af deltagerne udtrykker, at de er mere tilbøjelige til ikke at bruge kondom, når de kender den, de har sex med. Her er det ikke kun risikoen for at få en kønssygdom, der påvirker de unges adfærd. Det er også deres forestillinger om, hvad sexpartnere tænker om dem.

- Det at foreslå kondombrug, med en sexpartner man kender, tænker deltagerne, kan give et indtryk af at de har mistillid til personen. Dette hænger blandt andet sammen med, at nogle af deltagerne forbinder kønssygdomme med utroskab.
- Et fravalg af kondom kan give et indtryk af, at man har tillid til sexpartnere. Det kan også signalere, at man er interesseret i at have en tættere relation til personen.

”
Ja, er du sindssyg, jeg føler mig rigtig meget i risiko for seksygdomme. Og dog... for de fleste partnere jeg har, kender jeg ret godt til. Hende den faste jeg har, føler jeg mig ret sikker på, ikke har en kønssygdom.

Oliver, 25 år

RISIKOOPFATTELSE OG KONDOMBRUG

Hvis jeg har sex med en jeg kender, vil jeg klart fravælge at bruge kondom. Men hvis det er en ny sexpartner, så ville jeg nok snakke med ham om, hvorvidt han har en kønssygdom og starte med at bruge kondom. Det gjorde jeg faktisk også, med ham, som jeg fik seksygdom med. De første to gange brugte vi kondom, og så stoppede vi med at bruge det. Men så fik han symptomer på klamydia, og så tog vi en snak om kønssygdomme og blev testet. Måske skulle vi have gjort det omvendt [talt om kønssygdomme inden stop med brug af kondom], men man tænker jo ikke, at man får en kønssygdom, når man er sammen med den samme.

Maria, 16 år

Jeg tror, at hvis du først er gået væk fra kondomet, er det svært at komme tilbage. Jeg tænker, at det er fordi at man ligesom har taget et skridt ind i en ny verden; et skridt højere op. Så man går ligesom til noget uden tillid, til noget, der er bedre og med tillid. Og så er det svært at komme ned igen til noget, der ikke er lige så godt. Jeg ved i hvert fald, at sex er bedre uden kondom for drenge.

Cecilie, 20 år

Jo bedre man kender hinanden, jo større er sandsynligheden for, at man ikke vil bruge kondom. For når man kender pigen, kan man bedre stole på, at hun taler sandt om, hvorvidt hun er på p-piller eller er blevet testet for kønssygdomme. For man skal jo færdes med hinanden bagefter, at man har haft sex. Og så er det nederen at lyve om.

Mathias, 22 år

ÅRSAGER TIL IKKE AT BRUGE KONDOM

Målgruppen ender sommetider med ikke at bruge kondom, selvom de tænker, at de burde

10/15 af deltagerne har erfaringer med ikke at bruge kondom, selvom de gerne ville. For dem, der ikke selv foreslår kondombrug, er det i nogle tilfælde mere reglen end undtagelsen, at de ikke bruger kondom (*Se typer af kondombrugere*). Herunder er de forskellige årsager til, at deltagerne ikke bruger kondom listet i prioriteret rækkefølge, efter hvor udbredte de var i undersøgelsen.

På tværs af deltagerne gælder det, at de nogen gange undlader at bruge kondom fordi:

- ... sex **føles bedre** uden kondom. Alle drengene udtrykker, at sex ikke føles lige så godt med kondom. Pigerne udtrykker også, at sex uden kondom føles bedre, eller er mere intimt, og de tænker, at det i hvert fald føles bedre for drengene.
- ... at påsætningen af kondomet kan **ødelægge stemningen** under sex. Den pause, påsætningen af kondomet giver, kan både være lidt akavet og bryde det flow, spændingen og intimiteten, der er opstået under forspillet til samlejet.
- ...det er svært at **bringe emnet på banen**. Pigerne bekymrer sig om, at deres sexpartner får et indtryk af, at de er "løse på tråden" eller uansvarlige, hvis de foreslår at bruge kondom. Drengene tænker mere, at det måske ikke er så drenget at foreslå at bruge kondom.
- ... at **alkohol** har fået de unge til at glemme kondomet eller tænke "det går jo nok".
- ... de **ikke havde et kondom** til rådighed. Her har et par af de unge i stedet spurgt, om den anden har en kønssygdomme, og så haft sex uden kondom.
- ... **sexpartneren ikke ønsker at bruge kondom**. Drengene oplever, at det er svært at foreslå kondombrug, hvis pigen siger, at hun er på anden form for prævention. Flere af pigerne har oplevet, at fyren ikke vil bruge kondom, hvilket fører til, at de nogle gange undlader at bruge det (*Se også typer af kondombrugere*).
- ... man **tidligere har haft sex uden kondom med sexpartneren**. Så er det svært at gå tilbage til at bruge kondom.
- ... man gerne vil indlede et **parforhold** med sin sexpartner. Her er et fravalg af kondom en måde hvorpå deltagerne signalerer, at de gerne vil "noget mere".

ÅRSAGER TIL IKKE AT BRUGE KONDOM

”

Nogle gange kan det ødelægge stemningen, at man skal finde et kondom frem. Det ødelægger ligesom det der med, at det skal være impulsivt. Sex er bare lidt frækkere, hvis det er noget, der bare sker. Og nu hvor jeg har været på minipiller, er det nederen at sige til fyren, at vi skal bruge kondom. For så siger jeg jo, at jeg er bange for, at han har en sexsygdom.

Emma, 16 år

”

De gange, hvor jeg ikke har brugt kondom, har jeg været meget fuld. Typisk har det været et one night stand. Der er jeg bare for doven til at tage kondomet frem.

Magnus, 25 år

”

Jeg ville ønske.. Nej, rettere sagt; jeg har en målsætning om at bruge kondom. Men sex er simpelthen dejligere uden, og det stopper ligesom flowet i det. Det er 100 % derfor, jeg ikke bruger det.

Oliver, 25 år

”

På et tidspunkt så jeg en fyr i en længere periode, hvor vi ikke brugte kondom. Egentlig sagde jeg til ham, at vi skulle bruge det, men så på en eller anden måde får han talt mig fra det. Først gjorde han modstand, men da jeg insisterede, gav han efter. Men så gik kondomet i stykker. Og der orkede jeg ikke at gøre mere. Og så havde vi jo haft sex uden kondom. Og så var det jo sådan lidt aftalen, at det blev ved på den måde. Det kan egentlig undre mig at jeg ikke selv gjorde mere. Jeg føler, at det gik over min grænse.. Men det sker bare.

Katrine, 23 år

DE MEST INKARNEREDE KONDOMBRUGERE

Der er dem, der altid bruger kondom og dem, der bruger det forholdsvis konsekvent i forhold til deres risikopfattelse

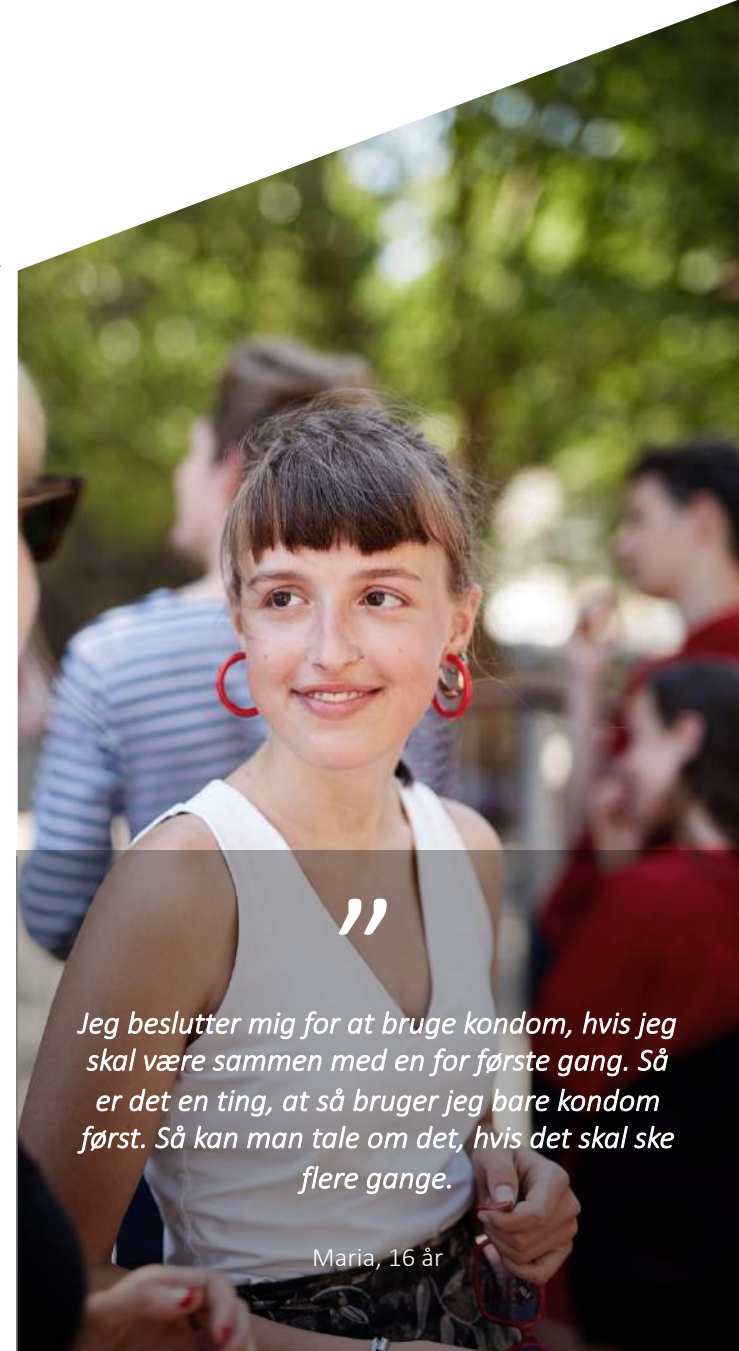
Deltagerne, der oftest bruger kondom, fordeler sig i to grupper. Den første gruppe bruger altid kondom. Den anden gruppe bruger mere eller mindre konsekvent kondom i overensstemmelse med deres risikopfattelse.

For dem der **altid** bruger kondom gælder det:

- ... at de altid tager et kondom frem, når de skal have sex.
- ... at de både bruger kondom for at beskytte sig mod kønssygdomme og graviditet.
- ... at de har fået viden om kønssygdomme gennem kæreste eller familie.
- ... at de fravælger sex, hvis de ikke har et kondom, eller partneren ikke ønsker at bruge det.

For dem, der **som oftest** bruger kondom på baggrund af deres risikopfattelse, gælder det:

- ... at de selv tager et kondom frem i situationer, hvor de vurderer, at det er nødvendigt. De venter ikke, til deres sexpartner foreslår det.
- ... at de ofte bruger kondom de første par gange, hvor de har sex med en ny partner, hvorefter de fravælger det.
- ... at de spørger ind til, om sexpartneren har haft kønssygdomme, hvis de ikke har et kondom.
- ... at deres risikopfattelse af, at kondomer mest er nødvendige i starten af forhold, ikke nødvendigvis ændrer sig, selvom de får en kønssygdom af en fast partner.

Jeg beslutter mig for at bruge kondom, hvis jeg skal være sammen med en for første gang. Så er det en ting, at så bruger jeg bare kondom først. Så kan man tale om det, hvis det skal ske flere gange.

Maria, 16 år

BESLUTNINGEN OM AT BRUGE KONDOM

Målgruppen synes, at det kan være svært at foreslå at bruge kondom

Halvdelen af deltagerne sørger for at have kondomer tilgængelige, når de skal have sex. Men selvom de har kondomer med sig, er det ikke altid, at de får brugt dem.

- 7/15 af deltagerne har et kondom i tasken eller pungen, når de tager til fest eller i byen. Flere af deltagerne beretter dog, at det kan være svært at få bragt kondomet på banen (Se også "Årsager til ikke at bruge kondom").

Deltagerne mener generelt, at ansvaret for at huske at bruge kondom er fælles eller drengens, men...

- 7/15 lader partneren om at foreslå det. Det gælder både drenge og piger.

For 6/15 af deltagerne gælder det, at de først beslutter, at de skal bruge kondom, lige før de skal til at have penetrationssex. Men når tingene udvikler sig hurtigt, kan det føre til, at ingen af parterne foreslår at bruge kondom.

- For pigerne kan frygten for, at situationen bliver akavet, stå i vejen for at foreslå kondombrug.
- Drengene, bliver hurtigt revet med af stemningen, og tænker ikke på at bruge kondom.

6/15 af deltagerne tager selv initiativet til at bruge kondom

- Deltagerne bringer kondomet på banen på en måde, hvor de undgår, at det er til forhandling, at det skal bruges. Det kan for eksempel være ved at tage kondomet frem, og enten selv tage det på, eller ved at give det til sexpartneren.

”
Hvis jeg tager beslutningen om at bruge kondom, er det som regel før, at vi har sex. Når vi er i gang, er min kæreste god til at huske på det. Men det kommer jeg aldrig til. Altså, jeg siger ikke nej, men jeg siger det heller ikke. Der er det liderligheden, der tager styringen.

Emil, 25 år

”
Man tager bare kondomet frem.. Jeg siger ikke sådan, ej, skal vi ikke bruge kondom? Det er mere noget, hvor det bare er der. Bare tage det frem og så være sådan, kondom, ja-tak. Det er helt klart nemmest, i stedet for at sidde sådan og diskutere, om vi skal bruge kondom, eller om vi ikke skal bruge det.

Maria, 16 år

KONDOMET SOM PRODUKT

Målgruppen synes overordnet, at kondomet er et godt produkt, men de har også nogle forbehold

Kondomer er både tilgængelige, velkendte, billige og effektive. Men de kan være udfordrende at bruge.

- Kondomerne skal være den rigtige størrelse. Et par af pigerne udtrykker, at det kan være svært at vide, hvilke kondomer en fyr kan passe. Hvis kondomet er for stort, falder det af, og hvis de er for små, kan de sprænge.
- Det er ikke altid, at det går som smurt, når kondomerne skal sættes på. Pakken skal åbnes, kondomet skal vendes rigtigt, og penis skal blive ved med at være stiv. Det kan blive akavet og stemningen kan blive ødelagt, hvis det ikke går hurtigt. Påsætningen af kondomet kan også være ubehageligt for drengene.
- Tykkelsen på kondomerne kan være afgørende for både drengens og pigens oplevelsen af samlejet. De fleste foretrækker kondomerne så tynde som muligt. Men hvis de er for tynde, kan de gå i stykker, når man bruger dem.

Deltagerne køber og foretrækker at købe kondomer i deres dagligvarebutik. Det kan dog være ubehageligt at købe dem – dog primært når man begynder at være seksuelt aktiv

- De første gange de unge køber kondomer, kan de godt bekymre sig lidt om, hvad folk tænker om dem.
- Tre af deltagerne fremhæver at kondomernes placering ved kassen, kan få dem til at føle sig udstillede, når de tager dem. Her ville det være lettere at tage dem et andet sted i butikken.
- Kondomerne skal helst være så neutrale som muligt. Det gælder både indpakning, lugt, smag, farve og indholdet af kemikalier.
- For de helt unge, og dem der bruger kondomer med kærester, er kondomer dyre. Det kan være en barriere for at bruge dem.

KONDOMET SOM PRODUKT

Det er fedt, at der er kondomer, fordi det er så nemt og brugervenligt og ikke dyrt. Alle kan bruge det. Det er bare ikke særlig behageligt og fjerner en del af følelsen. Men det giver jo så den øgede sikkerhed. Så der er pros and cons.

Rasmus, 21 år

Jeg har haft oplevelser med min bolleven, hvor vi brugte kondomer, der var ved at sprænge. Det var så fordi, de var for små. Og så brugte vi nogle for store nogle, som faldt af, og så skulle jeg hive dem ud. Det var ikke så fedt. Det er nok fyren, der ved, hvilke kondomer der passer til ham.

Emma, 16 år

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – MÅLGRUPPENS IDÈER

Målgruppen efterspørger sundhedsfaglig viden om konsekvenserne af kønssygdomme

11/15 af deltagerne udtrykker, at de og andre unge mangler viden om seksygdomme.

Det er særligt sundhedsfaglig oplysning om **konsekvenserne** af seksygdomme, deltagerne tænker kunne få dem til at øge deres kondombrug.

- Deltagerne udtrykker, at det ikke er nok, at de får at vide, at de skal bruge kondom. De vil gerne have information om *hvorfor*, de skal bruge kondom, særligt i forhold til de konsekvenser kønssygdomme har for deres sundhed.
- Den undervisning, de har fået om kønssygdomme og kondombrug, fx fra Sex & Samfund, oplever et par af deltagerne mere som en løftet pegefinger end som information, der er brugbar.

11/15 af deltagerne mener, at unge mangler **viden** om, hvor udbredt klamydia og andre kønssygdomme er.

- Tre af deltagerne nævner konkret, at de ikke vidste, at man kan have klamydia uden at kunne mærke det, før de fik det at vide af venner.

Ni af deltagerne mener, at større **tilgængelighed** af kondomer ville kunne få flere unge til at øge deres kondombrug. Det gælder særligt, hvis kondomerne er **gratis**.

- De unge foreslår blandt andet, at der er gratis kondomer til stede, der, hvor de unge er og mødes. Konkret er det på uddannelsesinstitutioner, til fredagsbarer og i nattelivet.

En fjerdedel af deltagerne mener ikke, at mere information ville få dem til at ændre deres vaner for kondombrug.

- Denne gruppe ved godt, at de er i risiko for at få kønssygdomme og burde bruge kondom. Men de tænker også, at kønssygdommene let kan kureres. Derfor mener de ikke, at mere information derom ville ændre deres adfærd.

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – MÅLGRUPPENS IDÈER

”

Der mangler noget viden om, hvorfor man skal bruge kondomer. Altså noget viden om, hvad sker der, hvis man får en kønssygdom, og hvad det kan betyde for ens sundhed. Det skal ikke være for at skræmme, så står de unge af. Det har jo heller ikke hjulpet, at have de der billeder bag på cigaretpakkerne. Eller det ved jeg ikke, men jeg har ikke snakket med én ryger, som bliver påvirket. Vores lærer viste os nogle videoer og lavede lidt sjov med klamydia. Det var med til at gøre, at vi drenge fik lavet en test. Vores lærer sagde, at han var helt sikker på, at mindst en af drengene havde klamydia. Det troede vi ikke på, og så sagde han, at så måtte vi blive testet. Det blev vi så. Og så var der én, der havde klamydia.

Mads, 20 år

”

Jeg ved godt, at der er flere unge, der har klamydia. Men jeg vidste ikke at gonorrhé, også er et problem. Jeg skal nok have smækket i hovedet, hvor mange der egentlig har sygdommene, for at jeg begynder at bruge kondom mere. Og så tror jeg, at vi bliver nødt til at snakke mere om nogle af de her situationer, der gør, at man ikke bruger kondom.

For eksempel siger mange fyre, at de ikke kan passe kondomet. Og det ved jeg ikke passer, for man kan få en fod ned i dem! Men alligevel er det bare en undskyldning, jeg har hørt et par gange. Og det er rigtig svært at sige til fyre, at man ikke tror på dem. Det er jo deres kønsdel.

Katrine, 23 år

”

På barer og klubber kunne der stå en skål med kondomer. For det er de færreste, der har et kondom i deres pung. Min pung er for eksempel ikke stor nok til, at der er plads til et kondom. Kondomer skal være tilgængelige alle steder. Og måske skal de endda være gratis.

Rasmus, 21 år

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – MÅLGRUPPENS IDÈER

Sociale medier har potentiale til at fange de unges opmærksomhed i forhold til kommunikation om kondomer

Otte af deltagerne mener, at sociale medier såsom Instagram er et godt sted at fange de unges interesse i situationer, hvor de er alene og har tid.

- Sex, kønssygdomme og kondomer er følsomme emner, som specielt pigerne gerne vil sætte sig ind i under private forhold. Om aftenen, når de unge er alene og har tid, kan en spændende kampagne eller reklame måske fange deres interesse på de sociale medier.

Deltagerne efterspørger fængende og humoristisk kommunikation om sundhedsfaglige fakta og statistikker. De vil gerne underholdes. Men de vil også tages seriøst.

- Fire af deltagerne fremhæver at kampagner, hvor seriøse budskaber kommunikerer med humor, førhen har fanget deres interesse.
- Deltagerne fremhæver, at de ikke er modtagelige overfor skræmmekampagner, der føles formanende, og scenarier, de ikke kan relatere til. Sundhedsfaglig oplysning kommunikerer bedst med fakta og tal i en humoristisk ramme, de unge kan relatere til.

Fire af deltagerne mener, at de vil være modtagelige overfor mere viden om kondomer og seksygdomme, hvis det blev kommunikeret af andre unge.

- To af deltagerne fremhæver blandt andet mikro-influencers, som nogle, der kunne påvirke unges kondombrug.

”

Der skal være nogle unge som går ud og siger: 'jeg bruger kondom, og det er sejt'. Det skal ikke være lavet af voksne til de unge. Hvis man sidder på Instagram og scroller ned, så skal man møde en ung som én selv. Det er dem, der skal sige det. Det skal være i øjenhøjde. De voksne kan ikke påvirke os. Find nogle mikroinfluencers eller sådan noget.

Mathias, 22 år

”

Måske kunne kommunen fokusere på, hvilke sygdomme man kan få, hvis man ikke spørger sin partner om at bruge kondom. Måske ville det hjælpe, hvis man kunne læse om nogle personer, der foreslår at bruge kondom til en partner. Både de gode og de dårlige situationer. Man skal kunne relatere til det. Der kunne også være forslag til, hvordan man spørger sin partner.

Cecilie, 20 år

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – MÅLGRUPPENS IDÉER

”

Det er blevet for normalt ikke at bruge kondom. Jeg tror, at det er fordi, at vi faktisk har så meget viden om seks sygdomme. Hvis jeg får klamydia, går jeg bare til lægen, får en pille, og så er det væk. Man kan føle sig lidt overlegen. Så måske skal der mere fokus på konsekvenserne af seks sygdomme, udover at det kan være pinligt, ulækkert, eller at det er forbundet med ‘slut shaming’. Jeg kan huske, der blev lavet sådan en video, der lavede lidt sjov med det, i forhold til om man vidste, hvor mange man er sammen med, når man har sex. Der var måske en lidt uheldig, stigmatiserende tone i det, men jeg tror, at sådan noget kan have en virkning.

Katrine, 23 år

”

Man tænker lidt sådan, at seks sygdomme er noget, der sker for alle andre. Det er ikke noget, der sker for en selv. For at man bruger kondomer mere, skal man nok komme med nogle historier om, at man er startet med at bruge kondom, er stoppet, og så kom der en seks sygdom. Ligesom det skete for mig. Eller at der kommer historier med, at der er en, der har fået klamydia på grund af fravalg af kondom, selvom de har været sammen med den samme i lang tid.

Maria, 16 år

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – ACTANTS INPUTS

Hjælp fx de unge til at bringe emnet om kondomer på banen, og påvirk deres adfærd så tæt så muligt på beslutningstidspunktet

Når det handler om at adfærdspåvirke målgruppen, er det centralt at gøre det så let som muligt for målgruppen at have den adfærd (at bruge kondom), som forvaltningen ønsker. Det kan man gøre ved at forstærke det, som driver den ønskede adfærd og ved at fjerne barriere for den ønskede adfærd (eller ved at lave barrierer for den uønskede adfærd). Samtidig er det vigtigt at forsøge at påvirke målgruppen på de rette tidspunkter.

Undersøgelsen peger på, at beslutningen om at bruge kondom ofte tages i forbindelse med selve sexakten, men at der også er et element af forberedelse og tilgængelighed af kondomer til stede. Hvis man ikke har et kondom tæt på sig, kan det være svært at lægge bånd på ens lyst til sex, og undlade at have sex uden kondom, når man fx allerede er i gang med forspillet.

Større tilgængelighed af kondomer dér, hvor de unge er, kan have potentiale til at gøre kondomer til noget, der er normalt at bruge. Det kan også medføre, at de unge oftere har kondomer med sig.

- Mange af undersøgelsesdeltagerne peger selv på, at kondomer bør være mere tilgængelige og gratis på de steder hvor unge færdes. På uddannelsessteder, til fredagsbarer og i nattelivet. Hvis det er nemt og gratis at få et kondom på de steder og i de situationer, hvor målgruppen møder sexpartnere, mindsker det i hvert fald den barriere for kondombrug, som handler om manglende tilgængelighed.

Sjove og nemme måder at introducere kondombrug over for sexpartneren, som i minimal grad ødelægger stemningen, kan måske øge brugen af kondomer.

- Det kan være svært for målgruppen at forslå eller introducere kondombrug overfor deres sexpartner. Det kan ødelægge flowet i sexakten og det kan bringe usikkerhed om hvordan sexpartneren opfatter én ind i billedet. Så kan man fx lave en liste med sjove og nemme måder at introducere kondombrug på, kunne man måske mindske antallet af situationer, hvor målgruppen ikke får brugt kondom, selvom de egentlig gerne ville. En ide kunne være at udvikle denne liste sammen med de unge, og at lade fx mikro-influencers sprede budskaber via sociale medier.
- Vi ved fra de mere inkarnerede kondombrugere, at de ofte bare tager kondomet frem, uden at lægge op til diskussion. Denne fremgangsmåde kunne evt. være én af de måder man foreslår.

HVORDAN KONDOMBRUG KAN ØGES – ACTANTS INPUTS

De unges kondombrug er påvirket af deres tanker om sig selv og hinanden – det kan måske udnyttes til at ændre deres adfærd

Det tyder på at målgruppens kondombrug er mere påvirket af de konsekvenser deres til- eller fravalg af kondom har for deres selvbillende, eller hvad deres sexpartner tænker om dem, end af deres risikopfattelse.

De sociale aspekter af kondombrug, kan have potentiale til at øge unges kondombrug. Fx ved at sætte fokus på at:

- Sex uden kondom i de efterfølgende dage kan give unge anledning til bekymringer, fortrydelse og et besøg hos lægen. Kondombrug gør, at de unge bekymrer sig mindre i dagene efter.
- Sex uden kondom kan give et indtryk af, at en sexpartner uansvarlig, usikker og ikke tager vare på egen og andres sundhed. Tilvalg af kondom, kan give et indtryk af at partneren er ansvarlig, omsorgsfuld og selvsikker. Her skal man dog være opmærksom på udfordringen i, at målgruppen også kan anse fravalg af kondom med kendt sexpartner som udtryk for tillid.

Sundhedsfaglig oplysning, der rykker ved de unges forestillinger om de sundhedsmæssige konsekvenser af kønssygdomme, kan måske øge unges kondombrug.

- Et gennemgående tema i målgruppens beretninger er, at de tænker, at de kønssygdomme, der er i omløb, ikke har store konsekvenser for deres sundhed (klamydia er den primære sygdom, målgruppen har i tankerne). De kan let kan opdages gennem en test hos lægen og behandles med et par piller. Information, der rykker ved den overbevisning, kan have potentiale for at øge unges kondombrug.
- Oplysning om, hvor udbredte kønssygdomme er, og at man kan have det uden at vide det, kan have potentiale for at øge kondombrug blandt de unge, der ikke føler sig i risiko for at få kønssygdomme. Men da risikopfattelse kun i nogle tilfælde påvirker de unges kondombrug, kan virkningen være lille.

”

Jeg 'vågnede op' efter at have sex med flere uden at have brugt kondom, og tænkte 'fuck, jeg kan få en kønssygdom'. Og jeg talte med mine venner om det, og vi var enige om, at det er pænt egoistisk ikke at bruge kondom. Så fik jeg dem købt, men det er ikke altid, jeg bruger dem. Men jeg var faktisk sammen med en, hvor jeg brugte kondom, hvor det ikke var noget, der ødelagde stemningen. Det føltes rigtigt, og jeg følte mig mere sikker. Hun ville ikke kunne blive gravid, og jeg følte ansvar for min egen og hendes krop.

Oliver, 25 år

”

Når jeg har haft sex uden kondom, og bliver nødt til at tage en fortrydelsespille, føler jeg mig dum, fordi jeg ved bedre. Og skuffet fordi jeg går op i at passe på mig selv. I situationer hvor jeg føler at jeg skærer igennem, og at det bliver respekteret, at vi bruger prævention, føler jeg, at jeg tager ansvar. Men så kommer der tit en eller anden form for klage over det, fremfor at det bare er noget vi gør. Og det er ikke så sexet at begynde at diskutere, når man skal til at have sex.

Katrine, 23 år

actant